

Dosarul nr. 3ra-1049/22
2-20155835-01-3ra-10102022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud.: M. Gandrabur)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: Gh. Mîra, A. Bostan, Gr. Dașchevici)

DECIZIE

22 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Aliona Miron
Ion Malanciuc
Oxana Parfeni
Aliona Donos
Sergiu Daguța

examinând recursul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău,

în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Țurcan împotriva Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Râșcani mun. Chișinău și Aureliei Vatamaniuc cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil,

împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și menținută hotărârea din 29 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a t ă:

La 10 decembrie 2020, Oleg Țurcan a depus cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Râșcani, mun. Chișinău și Vatamaniuc Aurelia cu privire anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, prin decizia din 21 octombrie 2020 a DPDC sec. Râșcani, mun. Chișinău, s-a obligat Vatamaniuc Aurelia să asigure copiii minori: XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX, comunicarea cu tatăl Țurcan Oleg, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau prin alte mijloace, precum și, să asigure posibilitatea vizitării copiilor de către tată.

Reclamantul consideră că, decizia contestată, în partea respingerii cererii sale, prin care a solicitat elaborarea unui grafic de întrevederi cu copiii săi minori, cu

indicarea expresă a zilelor și a intervalului de timp când vor avea loc aceste vizite, este neîntemeiată și contravine legii.

Nefiind de acord cu actul administrativ enunțat, s-a adresat cu cerere prealabilă Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău, înregistrată la 20 noiembrie 2020 cu nr.C-551, solicitând anularea parțială a deciziei nr.51/9 din 21 octombrie 2020 „Cu privire la exercitarea drepturilor părintești”, în partea respingerii cererii sale, prin care a solicitat elaborarea unui grafic de întrevederi cu copiii săi minori: XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX, cu emiterea unei decizii noi, prin care în graficul vizitelor să fie indicate expres zilele săptămânii, intervalul de timp și locul unde vor avea loc aceste întrevederi.

Prin răspunsul nr.C-551/20 din 24 noiembrie 2020 a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău, cererea prealabilă a fost respinsă.

În viziunea reclamantului, autoritatea tutelară emitentă s-a limitat doar la obligarea mamei Aurelia Vatamaniuc să asigure copiilor minori comunicarea cu tatăl Țurcan Oleg, doar prin intermediul tehnologiilor informaționale, deși, Vatamaniuc Aurelia îi îngrădește dreptul lui ca tată și al copiilor la întrevederi și comunicare.

Totodată, reclamantul a reținut că, la 09 octombrie 2019, Vatamaniuc Aurelia, deținând viza de reședință și fiind locuitoare a XXXXX, având scopul de a-și scoate ilegal copii din țară, pentru ca în acest fel să le stabilească lor un alt domiciliu în XXXXX, fără a comunica în prealabil tatălui, împreună cu copiii minori, tăinuind în fața colaboratorilor Poliției de Frontieră scopul de a pleca să domicilieze în străinătate, pentru a nu fi obligată să prezinte declarația scrisă a ambilor părinți, autentificată notarial, au părăsit teritoriul Republicii Moldova, încălcând prevederile art.1 alin.(4) din Legea cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, care statuează că, în cazul în care minorul își stabilește domiciliul în străinătate, este necesar consimțământul, exprimat prin declarație, al ambilor părinți ale căror semnături se legalizează de notar sau de alte persoane abilitate prin lege cu astfel de funcție, iar în cazul altor reprezentanți legali – consimțământul acestora, exprimat prin decizia autorității tutelare teritoriale.

În prezent, Vatamaniuc Aurelia a fost pusă sub învinuire în baza componentelor infracțiunii prevăzute de art.207 din Codul penal, fiind anunțată în căutare. Cauza penală de învinuire a pârâtei se află în gestiunea Procuraturii mun. Chișinău, oficiul Botanica, care a fost suspendată până la reținerea ultimei.

În contextul enunțat, Țurcan Oleg a solicitat admiterea acțiunii și anularea parțială a deciziei nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a DPDC sec. Râșcani, mun. Chișinău, în partea respingerii cererii sale, prin care a solicitat elaborarea unui grafic de întrevederi cu copii săi minori XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX; obligarea DPDC sec. Râșcani, mun. Chișinău să indice expres în graficul de vizite zilele și intervalul de timp când vor avea loc întrevederile tatălui Țurcan Oleg cu copiii săi minori, precum și obligarea mamei Vatamaniuc Aurelia

să respecte graficul de întreveneri al copiilor minori cu tatăl lor și să nu-i creeze impedimente la comunicare cu copiii.

Prin hotărârea din 29 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani s-a admis parțial acțiunea depusă de Țurcan Oleg. S-a anulat integral răspunsul nr.C-551/20 din 24 noiembrie 2020 al Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și parțial decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Râșcani mun. Chișinău, *în partea* respingerii cererii depuse de Oleg Țurcan cu privire la elaborarea unui program de întreveneri cu copiii minori: XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX. S-a obligat Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Râșcani mun. Chișinău să elaboreze un program de întreveneri al tatălui Oleg Țurcan cu copiii minori XXXXX și XXXXX. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 21 iulie 2021, cu respectarea prevederilor art.232 din Codul administrativ, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, prin intermediul poștei electronice, a depus apel împotriva hotărârii din 29 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău sediul Râșcani, iar la 25 octombrie 2021, a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii depuse de Oleg Țurcan.

Prin decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău s-a respins apelul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și s-a menținut hotărârea din 29 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani.

La 02 august 2022, prin intermediul poștei electronice, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 12 octombrie 2022 a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 29 iunie 2021 a Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, cu emiterea unei decizii noi de respingere integrală a acțiunii depuse de Țurcan Oleg.

În susținerea recursului Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, menționând că Curtea de Apel Chișinău a examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, nu au fost dovedite circumstanțele considerate de instanța de apel ca fiind stabilite, cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material.

Recurenta a indicat că, a fost în imposibilitate să admită integral cerințele lui Țurcan Oleg invocate în cererea privind elaborarea unui grafic de întreveneri cu copii săi minori XXXXX și XXXXX, cu indicarea expres a zilelor și intervalului de timp când vor avea loc aceste vizite, deoarece copii nu se află pe teritoriul Republicii Moldova, dar în XXXXX împreună cu mama lor, unde au viză de reședință pe adresa: XXXXX.

La emiterea deciziei contestate, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău s-a ghidat de cadrul legal național în vigoare,

respectând procedura administrativă de citare a părților și posibilitatea acestora de a se expune în cadrul ședinței Comisiei pentru protecția copilului din cadrul DPDC sect. Râșcani mun. Chișinău, tatăl fiind prezent, iar mama nu s-a conectat, dar a expediat în adresa autorității tutelare poziția sa în scris, inclusiv, s-a ținut cont de interesul superior al copiilor de a menține legătura cu părintele separat de ei, fapt pentru care nu s-au depistat temeiuri de a fi anulat actul administrativ contestat.

În cererea din 02 septembrie 2022, Țurcan Oleg a comunicat că copiii sunt plecați în XXXXX împreună cu mama Vatamaniuc Aurelia și nu reușește să ia legătura, a fost blocat de către ultima pe toate rețelele de socializare, telefon, etc. Nu poate ajunge la un numitor comun cu mama copiilor să țină legătura cu el în privința educației copiilor. Îi încalcă drepturile lui ca părinte de a-și vede copiii și a avea grijă de ei.

În procesul examinării cazului, autoritatea tutelară teritorială la 05 septembrie 2020 a contactat-o pe Aurelia Vatamaniuc prin intermediul aplicației „Viber”, cu scopul de a o informa despre cererea depusă de Țurcan Oleg și de-ai explica prevederile legale de a nu împiedica comunicarea copiilor cu părintele separat.

La 07 septembrie 2020, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău a recepționat declarația mamei în care aceasta a declarat că este plecată în XXXXX cu copiii minori (XXXXX și XXXXX) din 10 octombrie 2019. Sunt stabiliți cu traiul acolo, iar copiii frecventează școala și grădinița. În Republica Moldova nu se vor întoarce, posibil doar în vacanța de vară, însă din cauza carantinei nu a avut posibilitatea să revină în acea vară. Tatăl copiilor Țurcan Oleg a fost la ei în luna decembrie, martie și iunie și a vizitat copiii. Ultima dată a refuzat tatălui întrevederea cu copiii din cauza că a dat-o în judecată, fiind pornit dosar penal în privința ei. Organele de poliție i-au explicat lui Țurcan Oleg să nu se apropie de ea și de copiii până ce nu se va stabili de către organul de tutelă un program de întrevederi la Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului în XXXXX și nu în Republica Moldova cum a procedat el. Dânsa nu este împotriva ca tatăl să-și vadă copiii în XXXXX. Procesul penal intentat de organul de urmărire penală din Republica Moldova a fost clasat și poate reveni oricând când Țurcan Oleg are vrea să-și vadă copiii, nimeni nu-i interzice, dar cu programul de întrevederi întocmit de autoritatea tutelară din Republica Moldova nu este de acord, copiii nu pot lipsi fără motive de la școală.

Recurenta a menționat că, la 01 octombrie 2020, a fost stabilită ședința Comisei pentru protecția copilului, unde au fost invitați ambii părinți. Vatamaniuc Aurelia nu avea posibilitate să participe fizic, de aceea aceasta a fost invitată să participe la ședință prin intermediul aplicației Viber, pentru a-și expune poziția cu privire la stabilirea programului de întrevederi a copiilor cu tatăl. Cu toate acestea, mama nu s-a conectat, din care motiv membrii Comisiei au decis să o contacteze, însă nu a răspuns. Apelul telefonic a fost efectuat în prezența lui Oleg Țurcan și care a declarat că nu cunoaște programul copiilor săi și că el ar dori ca întrevederile să aibă loc în Republica Moldova de 2 ori pe lună, la care Vatamaniuc Aurelia să-i

aducă copii în vacanță și în zilele de repaus, fapt pentru care s-a decis convocarea unei alte ședințe a Comisiei pentru data de 15 octombrie 2020, unde autoritatea tutelară urma să o mai contacteze pe Vatamaniuc Aurelia în vederea expunerii și participării la ședință.

Între timp, la autoritatea tutelară a apelat presupusul reprezentat al Aureliei Vatamaniuc, avocata Rodica Roșca (care nu a prezentat împuternicirile sale de reprezentate a ultimei), comunicând că clienta sa nu se poate conecta la ședința Comisiei pentru protecția copilului, deoarece este la serviciu, solicitând fixarea unei alte ședințe, unde va expune poziția pârâtei.

La 15 octombrie – 16 octombrie 2020, reprezentatul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău l-a contactat pe Țurcan Oleg pentru ca să-i comunice că Vatamaniuc Aurelia va participa prin intermediul reprezentantei Roșca Rodica, însă avea telefonul închis și nici la data de 16 octombrie 2020 reprezentanta Aureliei Vatamaniuc nu s-a prezentat la ședința autorității tutelare teritoriale.

Recurenta consideră că, actul administrativ contestat a fost emis legal, întrucât autoritatea tutelară nu putea să elaboreze un program de întrevederi al copiilor minori cu tatăl fără a cunoaște regimul lor zilnic, programul de activități, starea sănătății, interesele acestora, atașamentul și relații copiilor cu tatăl, în situația în care atât petiționarul Țurcan Oleg, cât și Vatamaniuc Aurelia nu au manifestat un interes pentru a oferi posibilitatea autorității să examineze speța multiaspectual.

De asemenea, recurenta a precizat că, autoritatea tutelară nu putea să cunoască programul activităților copiilor, ținând cont de fusul de orar dintre Republica Moldova și XXXXX, pentru a nu perturba regimul zilnic al copiilor.

Mai mult ca atât, însuși Țurcan Oleg a confirmat în cadrul ședinței din 01 octombrie 2020 a Comisiei pentru protecția copilului că a fost în XXXXX de trei ori pentru a-și vizita copiii săi, prin ce s-au confirmat cele indicate de Vatamaniuc Aurelia în declarația din 07 septembrie 2020, fapt consemnat în procesul-verbal nr.46 din 01 octombrie 2020.

În contextul dat, s-a presupus că tatăl cunoaște despre activitățile copiilor și regimul lor zilnic, despre vacanțele acestora și diferența fusului de orar dintre aceste două state, însă, din motive necunoscute, intimatul Țurcan Oleg nu a mers la întâmpinarea autorității tutelare pentru a oferi această informație pentru a fi întocmit un program de vizite al copiilor, cu ore și zile concrete, inclusiv să fie stabilite vacanțele.

De altfel, ambii părinți nu au colaborat cu organul tutelar și nu au oferit informațiile corespunzătoare.

Cu atât mai mult că, autoritatea tutelară își desfășoară activitatea doar în raza de activitate a sectorului Râșcani mun. Chișinău, iar copii la data adresării tatălui Oleg Țurcan cu cerere de întocmire a graficului de întrevederi, nu mai domiciliau în XXXXX. Or, potrivit art.40 alin.(2) din Codul civil, domiciliul minorului în

vârstă de până la 14 ani este la părinții săi sau la acel părinte la care locuiește permanent.

Pe lângă acestea, conform art.225 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, instanța de judecată nu este competentă să se pronunțe asupra oportunității unui act administrativ.

Astfel, autoritatea tutelară și-a exercitat dreptul discreționar, reieșind din scopul acordat prin lege.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a III-a „Procedura contenciosului administrativ”, Capitolul V „Procedura de recurs” din Codul administrativ, în special ce vizează prevederile cu privire la depunerea cererii de recurs, termenul depunerii, temeiurile recursului și procedura examinării acestuia. Totuși, art. XI alin. (3) din Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), prevede că recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Aceleași considerente se deduc și din interpretarea art.195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art.3 alin.(3) din Codul de procedură civilă care stipulează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171. Or, legea procesual-civilă, care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă.

În conjunctura enunțată, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție la examinarea recursului va aplica prevederile Codului administrativ în redacția în vigoare la data declarării recursului.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ (în redacția legii până la modificările operate prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ (în redacția legii până la modificările operate prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023, în vigoare din 01 septembrie 2023), recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 28 iunie 2022, în ședință publică.

Actele cauzei atestă că, copia dispozitivului deciziei instanței de apel a fost notificată la adresa electronică a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău la data de 15 iulie 2022, fapt ce se confirmă prin scrisoarea anexată la actele cauzei (f.d.138, vol.I).

Totodată, din actele cauzei rezultă că, decizia integrală a Curții de Apel Chișinău din 28 iunie 2022 a fost notificată la poșta electronică a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău la data de 12 septembrie 2022 (f.d.143).

Astfel, recursul a fost depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău cu respectarea prevederilor art.245 din Codul administrativ.

La 14 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului Țurcan Oleg, avocatului acestuia, Cașu Iulian, și intimatei Aureliei Vatamaniuc, copia recursului depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii a referințelor, însă părțile nu și-au valorificat dreptul procedural și nu au depus referințe (f.d.160).

Prin încheierea din 07 noiembrie 2022 a Curții Supreme de Justiție, recursul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău împotriva deciziei din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost numit spre examinare în fond în complet din 5 judecători.

După cum s-a menționat supra, prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), a fost modificat cadrul normativ conexe reformei Curții Supreme de Justiție, inclusiv Cartea a III-a „Procedura contenciosului administrativ”, Capitolul V „Procedura de recurs” din Codul administrativ.

Completul de judecată reține că, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău a depus cererea de recurs inițială la 02 august 2022, iar partea motivată la 12 octombrie 2022, în baza temeiurilor existente până la modificările operate prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023).

Astfel, conform art.247 din Codul administrativ, până la modificările operate prin Legea nr.246 din 31 iulie 2023 (în vigoare din 01 septembrie 2023), Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.

În speță, pentru elucidarea problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs depusă de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani, mun. Chișinău împotriva deciziei din 28 iunie 2022, completul al Curții Supreme de Justiție a considerat oportun invitarea participanților la proces în ședința de judecată publică, cu citarea acestora la Curtea Supremă de Justiție.

Ședința de judecată a fost fixată spre examinare pentru data de 26 octombrie 2023.

La ședința de judecată s-a prezentat: reprezentantul recurenteii Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău – Grosu Angela în baza procurii nr.22 din 11 aprilie 2023, care a susținut alegațiile și solicitările invocate în cererea de recurs.

Nu s-au prezentat: intimatul Țurcan Oleg și reprezentantul împuternicit al acestuia, avocatul Cașu Iulian, (care activează în interesele clientului său în baza contractului de asistență juridică nr.483 din 22 ianuarie 2020 și mandatului avocațial seria MA nr.1574380 din 02 octombrie 2020), precum și intimata Vatamaniuc Aurelia și nici reprezentantul ei împuternicit, avocata Roșca Rodica, (care activează în baza contractului de asistență juridică nr.14 din 14 februarie 2023 și mandatului avocațial seria MA nr.1816905 din 14 februarie 2023), deși procedura de citare legală a fost efectuată în modul corespunzător.

Totodată, la 25 octombrie 2023, prin intermediul poștei electronice, avocatul Cașu Iulian a depus cerere la Curtea Supremă de Justiție privind examinarea cauzei în lipsa sa și a intimatului Țurcan Oleg, solicitând respingerea recursului depus de Direcția Generală pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, cu menținerea deciziei instanței de apel.

Audiind opinia reprezentantului recurenteii și ținând cont de cererea avocatului Cașu Iulian, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a dispus examinarea cauzei în absența intimaților.

Analizând declarațiile reprezentantului recurenteii, studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul urmează a fi respins și menținută decizia instanței de apel, din motivele ce succed.

În conformitate cu art.248 alin.(1) din Codul administrativ, în urma examinării recursului, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii: a) respinge recursul și menține hotărârea și/sau decizia.

În conformitate cu art.194 alin.(2) din Codul administrativ, în procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.

Aplicabile litigiului sunt și prevederile art.244 alin.(2) coroborat cu art.231 alin.(2) din Codul administrativ, care reglementează că, pentru procedura de recurs se aplică corespunzător prevederile cap. III din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva. Pentru procedura în apel se aplică corespunzător prevederile cap. II din cartea a treia, dacă din prevederile prezentului capitol nu rezultă altceva.

La acest capitol, se rețin și dispozițiile art.22 alin.(1) coroborat cu art.219 alin.(1) din Codul administrativ, care stipulează că, instanța de judecată este obligată să cerceteze starea de fapt din oficiu în baza tuturor probelor legal admisibile, nefiind legată nici de declarațiile făcute, nici de cererile de solicitare a probelor înaintate de participanți.

Conform art.21 alin.(1)-(2) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente trebuie să acționeze în conformitate cu legea și alte acte normative. Exercițarea atribuțiilor legale nu poate fi contrară scopului pentru care acestea au fost reglementate. Autoritățile publice și instanțele de judecată competente nu pot dispune limitarea exercitării drepturilor și a libertăților persoanelor decât în cazurile și în condițiile expres stabilite de lege.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că, unul dintre principiile procedurii de contencios administrativ potrivit art. 36 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, constituie principiul supremației dreptului, care prevede că, instanța de judecată competentă să soluționeze acțiunile în contencios administrativ este obligată să respecte principiul supremației dreptului, în conformitate cu care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme și sunt garantate de stat. Instanțele de judecată competente aplică principiul supremației dreptului cu luarea în considerare a jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Conform jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului instanța de judecată, potrivit regulilor unui proces echitabil pornind de la aprecierea rolului determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii (*cauza Hirro Balani c. Spaniei, nr.18064/91 din 09 decembrie 1994 §27*).

De asemenea, articolul 93 alin.(1)-(3) din Codul administrativ stipulează că, fiecare participant probează faptele pe care își întemeiază pretenția. Prin derogare de la prevederile alin.(1), fiecare participant probează faptele atribuite exclusiv sferei sale. Reglementări suplimentare sau derogatorii sunt admisibile doar în baza prevederilor legale.

Din actele cauzei rezultă că, la 01 septembrie 2020, Țurcan Oleg s-a adresat cu cerere către Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, înregistrată la 02 septembrie 2020, cu nr.Ț-356/20, prin care a solicitat stabilirea unui program de întrevederi cu copii săi minori: XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX, care la moment se află împreună cu mama lor Vatamaniuc Aurelia în XXXXX și nu reușește să ia legătura cu ei din motiv că ultima l-a blocat pe toate rețelele de socializare, telefon etc., creându-i impedimente la comunicarea cu fiicele sale (f.d.38-39, vol.I).

Fiind contactată de către autoritatea tutelară din Republica Moldova, prin declarația scrisă din 05 septembrie 2020, înregistrată la 07 septembrie 2020 cu nr.Ț-356/20, Vatamaniuc Aurelia a declarat că, este plecată în XXXXX cu copiii săi: XXXXX și XXXXX din data de 10 octombrie 2019, unde s-au stabilit cu traiul, iar copiii frecventează acolo școala și grădinița. În Republica Moldova nu intenționează să revină, posibil doar decât în vacanța de vară. Însă din cauza carantinei nu a avut posibilitatea să revină în țară. Totodată a comunicat că, tatăl fiicelor XXXXX și XXXXX - Țurcan Oleg, a fost în vizită în XXXXX în luna decembrie, martie și iunie, și nu i-a refuzat să-și vadă copiii, ultima dată nu i-a permis vizita din motiv

că în baza plângerii lui pe numele ei a fost pornită o cauză penală, și l-a informat că după ce se va finaliza procesul penal atunci poate să-și vadă copiii. După cum a înțeles, organele poliției din Republica Moldova i-a explicat lui Țurcan Oleg să nu se apropie de ea și de copiii până nu va fi stabilit un program de întâlniri de către organele tutelare competente în XXXXX și nu în Republica Moldova. A menționat că nu este împotriva ca Țurcan Oleg să-și vadă copiii în XXXXX. Cauza penală intentată în privința sa a fost clasată, respectiv tata poate veni oricând să-și viziteze copiii, nimeni nu-i interzice, dar cu graficul de vizite nu este de acord, deoarece copiii nu pot lipsi de la școală fără motive întemeiate (f.d.40, vol.I).

Prin notificarea nr.Ț-356/20 din 15 septembrie 2020, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău a solicitat de la Vatamaniuc Aurelia confirmări eliberate de la instituțiile din XXXXX din care ar rezulta că copiii minori XXXXX și XXXXX le frecventează, în scopul examinării posibilității/imposibilității întocmirii programului de întâlniri a copiilor cu tatăl Țurcan Oleg, până la data de 20 septembrie 2020 (f.d.41, vol.I).

Prin notificările din 28 septembrie 2020 ale Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, lui Oleg Țurcan și Vatamaniuc Aurelia li s-a comunicat că la 01 octombrie 2020, ora 16:00, în incinta Direcției va avea loc ședința Comisiei pentru protecția copilului unde se va examina oportunitatea elaborării programului de întâlniri ale copiilor minori XXXXX și XXXXX cu tatăl Țurcan Oleg în baza cererii depuse de către ultimul. Totodată, Aureliei Vatamaniuc i s-a comunicat că, din cauza imposibilității prezentării fizice la ședință, dânsa urmează, în termenul stabilit, să participe la ședință prin intermediul unui apel video/audio (Viber) pentru a avea posibilitatea să-și expună opinia în privința cererii tatălui copiilor (f.d.42-43, vol.I).

Din procesul-verbal nr.46 din 01 octombrie 2020 al ședinței Comisiei pentru protecția copilului din cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău rezultă că, la ședință din 01 octombrie 2020 a Comisiei cu privire la stabilirea programului de întâlniri a copiilor minori XXXXX și XXXXX cu tatăl Țurcan Oleg, s-a prezentat doar Țurcan Oleg, care a solicitat ca graficul de întâlniri să fie stabilit pe perioada vacanțelor sau în zilele de repaus în Republica Moldova, și că ar dori să-și vadă fiicele ce puțin de două ori pe lună. Vatamaniuc Aurelia la ședința respectivă nu a fost prezentă și în timpul ședinței, fiind contactată prin Viber, nu a răspuns (f.d.34-37, vol. I).

În cadrul ședinței din 01 octombrie 2020, Comisia pentru protecția copilului din cadrul Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău a stabilit că nu se cunoaște programul zilnic al copiilor, dar în același timp, președintele Comisiei – Sorina Miron a menționat că, Aurelia Vatamaniuc a expediat în adresa Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău acte în limba engleză, fără traducerea acestora și legalizate în Republica Moldova. Pe finalul ședinței s-a propus fixarea unei alte ședințe unde să

fie invitată mama pentru a cunoaște programul de activitate al copiilor și alte detalii corespunzătoare.

Prin decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 „Cu privire la exercitarea drepturilor părintești”, examinând cererea lui Țurcan Oleg privind întocmirea unui program de întrevedere cu copii minori XXXXX și XXXXX, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău a decis obligarea Aureliei Vatamaniuc de a asigura copiii: XXXXX și XXXXX comunicarea cu tatăl Țurcan Oleg, prin intermediul tehnologiilor informaționale sau prin alte mijloace, precum și să asigure posibilitatea vizitării copiilor de către tată. S-a atenționat mama Aurelia Vatamaniuc asupra faptului că drepturile părintești în privința minorilor XXXXX și XXXXX at trebui să fie exercitate în mod echitabil de către ambii părinți (f.d.10-11).

Nefiind de acord cu decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, Țurcan Oleg s-a adresa Direcției cu cerere prealabilă, solicitând anularea parțială a acesteia, în partea respingerii cererii sale, prin care a solicitat stabilirea programului de întrevederi cu fiicele sale minore XXXXX și XXXXX, cu emiterea în această parte a unei decizii noi, prin care să fie indicate expres zilele săptămânii, intervalul de timp și locul, unde vor avea loc aceste vizite (f.d.15, vol.I).

Prin răspunsul nr.C-551/20 din 24 noiembrie 2020, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău a respins cererea prealabilă, motivând că copii la moment se află peste hotarele țării împreună cu mama Vatamaniuc Aurelia, iar autoritatea tutelară teritorială s-a aflat în imposibilitate să întocmească un program de întrevedere cu indicarea zilelor, a intervalului de timp sau locația unde vor avea loc vizitele copiilor minori XXXXX și XXXXX, cu tatăl Oleg Țurcan. La ședința din 01 octombrie 2020 a Comisiei pentru Protecția Copilului a fost prezent numai Țurcan Oleg, care nu cunoaște regimul zilnic al copiilor sau activitățile extracurriculare ale acestora, iar mama Aurelia Vatamaniuc, deși a fost invitată repetat să participe la ședința Comisiei, prin intermediul rețele de comunicare „Viber”, nu s-a conectat, iar ulterior nu a mai răspuns la apelurile specialiștilor DPDC sect. Râșcani. La elaborarea deciziei contestat s-a ținut cont de prevederile art.64 alin.(2³) din Codul familiei (f.d.16, vol.I).

Considerând neîntemeiat refuzul autorității tutelare, la 10 decembrie 2020, Țurcan Oleg s-a adresat în judecată cu prezenta acțiune împotriva Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și Aureliei Vatamaniuc, solicitând anularea parțială a deciziei nr.51/9 din 21 octombrie 2020, în partea respingerii cererii sale, prin care a solicitat stabilirea programului de întrevederi cu fiicele sale minore XXXXX și XXXXX, cu obligarea Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău să emită în această parte a unei decizii noi, prin care în programul de întrevederi să fie indicate concret zilele săptămânii și intervalul de timp când vor avea loc vizitele tatălui Țurcan Oleg cu fiicele sale minore: XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX,

născută la XXXXX, precum și, obligarea Aureliei Vatamaniuc să respecte graficul de vizite și să nu creeze impedimente la comunicare.

Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, fiind învestită cu judecarea cauzei în prima instanță, prin hotărârea din 29 iunie 2021, a admis parțial acțiunea depusă de Țurcan Oleg, a anulat integral răspunsul nr.C-551/20 din 24 noiembrie 2020 al Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și parțial decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Râșcani mun. Chișinău, în partea respingerii cererii depuse de Oleg Țurcan cu privire la elaborarea unui program de întrevederi cu copiii minori XXXXX, născută la XXXXX și XXXXX, născută la XXXXX. A obligat Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sec. Râșcani mun. Chișinău să elaboreze un program de întrevederi al tatălui Oleg Țurcan cu copiii minori XXXXX și XXXXX. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Nefiind de acord cu soluția primei instanțe, la 21 iulie 2021, Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, prin intermediul poștei electronice, a depus apel împotriva hotărârii din 29 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău sediul Râșcani.

Judecând cauza în oriunde de apel, Curtea de Apel Chișinău prin decizia din 28 iunie 2022 a respins apelul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău și a menținut hotărârea din 29 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Prima instanță și instanța de apel au motivat soluțiile de admitere parțială a acțiunii prin faptul că, DPDC sec. Râșcani, mun. Chișinău, soluționând chestiunea ce viza relațiile litigioase și comunicarea defectuoasă dintre părinții Țurcan Oleg și Vatamaniuc Aurelia, în raport cu copiii lor minori – XXXXX și XXXXX, nu a ținut cont de reglementarea legală prevăzută la art.64 din Codul familiei, care impune în sarcina autorității tutelare, stabilirea unui program de întrevederi, în urma analizei atașamentului copiilor față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, de vârsta copiilor și frecventarea studiilor/participarea la activități extrașcolare de către aceștia, de calitățile morale ale părinților, de relațiile dintre copil și fiecare părinte, de proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat de copil, astfel încât drepturile părintești să fie exercitate într-un mod echitabil.

În contextul enunțat, instanțele de judecată ierarhic inferioare au considerat că, decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a autorității tutelare de sector este inefficientă, deoarece se limitează la proiectarea cadrului legal relevant raportului juridic litigios, însă nu oferă soluții palpabile, menite să garanteze întrevederile fizice între părintele aflat în dificultate.

Efectuând controlul judiciar a deciziei nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a Comisiei pentru protecția copilului a Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău, în partea contestată de Țurcan Oleg, prin care a fost respinsă cererea acestuia de stabilire a unui program de întrevederi cu copii minori XXXXX și XXXXX, Completul de judecată al Curții Supreme de

Justiție constată că atât instanța de apel, cât și prima instanță, în limitele obiectului acțiunii, au cercetat în tot starea de fapt și de drept a speței, dând o calificare corectă raportului juridic litigios, iar actul administrativ individual în partea contestată a fost emis contrar legii, reclamantul Țurcan Oleg justificat revendică încălcarea dreptului la exercitarea drepturilor părintești, din următoarele aspecte.

Conform art.58 alin.(1) din Codul familiei, părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sunt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.

Potrivit art.59 alin.(1), (2), (4) din Codul familiei, părinții au dreptul și sunt obligați să-și educe copiii conform propriilor convingeri, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat. Părinții poartă răspundere pentru dezvoltarea fizică, intelectuală și spirituală a copiilor și au prioritate la educația lor față de oricare alte persoane. Litigiile dintre părinți privind educația și instruirea copiilor se soluționează de către autoritatea tutelară locală, iar decizia acesteia poate fi atacată pe cale judecătorească. Autoritatea tutelară locală recomandă părinților să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului.

Din prevederile art.62 alin.(1)-(4) din Codul familiei rezultă că, drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Drepturile părinților nu pot fi exercitate contrar intereselor copilului lor. Părinții nu pot prejudicia sănătatea fizică și psihică a copilului. Metodele de educație a copilului, alese de părinți, vor exclude comportamentul abuziv, insultele și maltratările de orice fel, discriminarea, violența psihică și fizică, aplicarea pedepselor corporale, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanțelor stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșitul și alte acte ilicite. Toate problemele privind educația și instruirea copilului se soluționează de către părinți de comun acord, ținându-se cont de interesele și de părerea copilului. Părinții poartă răspundere, în modul stabilit, pentru exercitarea drepturilor părintești în detrimentul intereselor copilului.

În conformitate cu art.63 alin.(1)-(5) din Codul familiei, în cazul când părinții locuiesc separat, domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se determină prin acordul părinților. În cazul în care părinții locuiesc separat, copilul care a atins vârsta de 14 ani alege cu care dintre părinți vrea să locuiască. Dacă acesta refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul copilului se stabilește prin acordul părinților. Dacă lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, iar copilul care a împlinit vârsta de 14 ani refuză să aleagă cu care părinte vrea să locuiască, domiciliul minorului se stabilește de către instanța de judecată, ținând cont de interesele și opinia copilului, în conformitate cu vârsta și gradul său de maturitate. În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile existente între fiecare părinte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

La determinarea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare teritoriale în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți, care va conține, după caz, și informația disponibilă privind actele de violență în această familie și persoana agresorului familial. În cazul în care lipsește acordul părinților cu privire la stabilirea domiciliului copilului, până la stabilirea acestuia de către instanța de judecată, domiciliul copilului este considerat domiciliul părintelui cu care acesta locuiește permanent. În cazul indicat la alin.(4), părintele care locuiește separat de copil are dreptul să petreacă timpul cu copilul la domiciliul său, dacă aceasta nu contravine interesului superior al copilului, luându-se în considerație vârsta copilului, proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat, frecventarea studiilor/participarea la activități extrașcolare, conform unui program stabilit de autoritatea tutelară teritorială.

Distinct se rețin prevederile art.1 alin.(4) din Legea nr.269 din 09.11.1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova care prevăd că, în cazul în care minorul își stabilește domiciliul în străinătate, este necesar *consimțământul*, exprimat prin declarație, al ambilor părinți ale căror semnături se legalizează de notar sau de alte persoane abilitate prin lege cu astfel de funcție, iar în cazul altor reprezentanți legali – *consimțământul* acestora, exprimat prin decizia autorității tutelare teritoriale.

La acest aspect, completul de judecată menționează că, la 21 ianuarie 2020, în baza plângerii lui Țurcan Oleg, în privința Aureliei Vatamaniuc, a fost intentată cauza penală conform componenței de infracțiuni prevăzute de art.207 din Codul penal - scoaterea ilegală a copiilor din țară.

Prin ordonanța din 31 iulie 2020 a procurorului în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Botanica, Galina Balan, a fost clasată cauza penală nr.XXXXX din 31 iulie 2020 și procesul penal, din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Prin ordonanța din 18 septembrie 2020 a procurorului-adjunct al procurorului-șef al Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Botanica, Marcel Cimbri, a fost admisă plângerea lui Țurcan Oleg împotriva ordonanței privind clasarea urmării penale și a procesului penal în cauza penală nr.XXXXX din 31 iulie 2020 emisă de procurorul în Procuratura mun. Chișinău, oficiul Botanica, Galina Balan, cu dispunere efectuării în continuare a urmării penale de către organul de urmărire penală al IP Botanica al DP mun. Chișinău. Termenul de urmărire penală a fost fixat până la data de 18 octombrie 2020 (f.d.13-14, vol.I).

Din răspunsul nr.05-9783 din 10 noiembrie 2020 a Procuraturii mun. Chișinău, Oficiul Botanica, rezultă că la 06 noiembrie 2020, în urma examinării materialelor cauzei penale nr.XXXXX, s-a dispus suspendarea urmării penale în baza art.287¹ alin.(1), pct.1) din Codul de procedură penală, până la identificarea locului aflării învinuitei Vatamaniuc Aurelia (f.d.12, vol.I).

Alte date referitoare la urmărirea penală ce o vizează pe Vatamaniuc Aurelia în cadrul cauzei penale nr.XXXXX, la materialele dosarului nu se regăsesc.

Totodată, conform art.64 alin.(1)-(4) din Codul familiei, părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, cu excepția cazurilor când comportamentul acestuia din urmă este în detrimentul intereselor copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică. Părinții au dreptul să încheie un acord privind exercitarea drepturilor părintești de către părintele care locuiește separat de copil. Litigiile apărute se soluționează de către autoritatea tutelară teritorială, care stabilește un program de întreveneri, iar decizia acesteia poate fi atacată în instanța judecătorească, care va emite hotărârea respectivă. Părinții pot, din inițiativă proprie sau la recomandarea autorității tutelare teritoriale, să se adreseze unui mediator pentru soluționarea litigiului. La stabilirea programului de întreveneri se ține cont de atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, de vârsta copilului și frecventarea studiilor/participarea la activități extrașcolare de către acesta, de calitățile morale ale părinților, de relațiile dintre copil și fiecare părinte, de proximitatea domiciliului părintelui care locuiește separat de copil, astfel încât drepturile părintești să fie exercitate într-un mod echitabil. În cazul în care părintele la domiciliul căruia a fost stabilit domiciliul copilului pleacă temporar în altă localitate din țară sau de peste hotare, la muncă sau în alte scopuri, iar copilul rămâne în grija altei persoane, părintele care locuiește separat de copil își păstrează dreptul de a vizita copilul conform programului de întreveneri. În cazul în care părintele la domiciliul căruia a fost stabilit domiciliul copilului pleacă în altă localitate din țară sau de peste hotare împreună cu copilul ori lăsând copilul în custodie, acesta asigură comunicarea copilului cu celălalt părinte prin intermediul tehnologiilor informaționale sau prin alte mijloace, precum și posibilitatea vizitării copilului de celălalt părinte. În cazul nerespectării hotărârii instanței judecătorești, la cererea părintelui care locuiește separat de copil, instanța judecătorească, ținând cont de interesele și opinia copilului, în funcție de vârsta și gradul său de maturitate, poate decide transmiterea copilului către acesta. Părinții care locuiesc separat de copil au dreptul de a primi informațiile ce se referă la copilul lor de la toate instituțiile educative, curative, de asistență socială etc. Comunicarea informației poate fi refuzată dacă comportamentul părintelui prezintă pericol pentru viața și sănătatea copilului. Acest refuz poate fi atacat în instanța judecătorească.

Potrivit art.16 din Legea nr.338 din 15 decembrie 1994 privind drepturile copilului, fiecare copil are dreptul să locuiască în familie, să-și cunoască părinții, să beneficieze de grija lor, să coabiteze cu aceștia, cu excepția cazurilor în care despărțirea de un părinte sau de ambii părinți este necesară în interesul copilului.

În conformitate cu art.17 din Legea nr.338 din 15 decembrie 1994, copilul separat de un părinte sau de ambii părinți, care locuiește în Republica Moldova sau în oricare altă țară, are dreptul să întrețină relații personale și contacte directe regulate cu cei doi părinți ai săi, dacă aceasta nu contravine intereselor lui.

Din prevederile art.18 alin.(1) din Legea privind drepturile copilului, ambii părinți, în egală măsură, sau persoanele subrogatorii legale poartă răspunderea

principală pentru dezvoltarea fizică, intelectuală, spirituală și socială a copilului, ținând cont în primul rând de interesele acestuia.

Conform art.3 alin.(1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989, în vigoare din data de 20 septembrie 1992, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova la 12 decembrie 1990, în vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993, în toate deciziile care îi privesc pe copii, fie că sunt luate de instituții publice sau private de ocrotire socială, de către tribunale, autorități administrative sau de organe legislative, interesele superioare ale copilului trebuie să fie luate în considerare cu prioritate.

Din interpretarea prevederilor legale precitate rezultă că, interesul superior al copilului este prioritar, ceea ce presupune că atunci când iau decizii referitoare la copii, instituțiile, organizațiile, toți adulții implicați în lucrul cu copiii și membrii familiilor copiilor, trebuie să se gândească în primul rând la ceea ce este mai bine pentru copii și să acționeze astfel. Toate acțiunile privind copilul trebuie să ia în considerație ansamblul intereselor superioare ale acestuia. Urmează ca statul să asigure îngrijirea adecvată atunci când părinții sau alte persoane responsabile nu reușesc să o facă.

Articolul 9 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 20 Noiembrie 1989, ratificată de Republica Moldova la 12 decembrie 1990, în vigoare din 25 februarie 1993, prevede că, Statele părți vor veghea ca niciun copil să nu fie separat de părinții săi împotriva voinței lor, cu excepția situației în care autoritățile competente decid, sub rezerva revizuirii judiciare și în conformitate cu legile și procedurile aplicabile, că această separare este necesară, în interesul superior al copilului. O decizie în acest sens poate să fie necesară în anumite cazuri particulare, de exemplu atunci când părinții maltratează sau neglijează copiii sau când *părinții trăiesc separat* și când urmează să se ia o hotărâre cu privire la locul de reședință al copilului. În toate cazurile prevăzute la paragraful 1 al prezentului articol, toate părțile interesate trebuie să aibă posibilitatea de a participa la dezbateri și de a-și face cunoscute părerile lor. Statele părți vor respecta dreptul copilului, separat de cei doi părinți ai săi sau de unul din ei, *de a întreține relații personale și contacte directe cu cei doi părinți ai săi*, afară de cazul că acest lucru este contrar interesului superior al copilului.

La fel, art.18 alin.(1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului statuează că, Statele părți vor depune eforturi pentru asigurarea recunoașterii principiului potrivit căruia ambii părinți au o răspundere comună pentru creșterea și dezvoltarea copilului. Răspunderea pentru creșterea copilului și asigurarea dezvoltării sale le revine în primul rând părinților sau, după caz, reprezentanților săi legali. Aceștia trebuie să se conducă înainte de orice după interesul superior al copilului.

Completul de judecată remarcă că, garantarea dreptului copilului de a întreține relații personale cu părinții săi și la reîntregirea familiei implică faptul că, interesul superior a trebuie să primeze, cu acordarea importanței corespunzătoare opiniilor copilului, în conformitate cu vârsta și maturitatea sa.

Sfera de aplicare a dreptului de a întreține relații personale cu părinții diferă în funcție de context. În cazul unei decizii a părinților de a se separa unul de celălalt, sfera de aplicare este mai largă și în mod normal limitată doar de interesul superior al copilului.

În legislația Uniunii Europene, articolul 24 alineatul (3) din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene 2012/C 326/02, recunoaște în mod expres dreptul fiecărui copil de a întreține relații personale cu ambii părinți. Formularea dispoziției clarifică conținutul dreptului, în special semnificația termenului contact, care trebuie: să aibă loc cu regularitate, să permită întreținerea unor relații personale și să fie în forma contactului direct. Există totuși un avertisment: dreptul fiecărui copil de a întreține relații cu părinții săi este limitat în mod expres de interesul său superior. Această dispoziție, după cum clarifică nota explicativă la Cartă, este fundamentată în mod expres pe articolul 9 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului.

În legislația Comunității Europene, dreptul fiecărui copil de a întreține relații personale cu ambii părinți este implicit în articolul 8 din Convenție.

CEDO afirmă faptul că, „părintele și copilul se bucură reciproc unul de compania celuilalt” și constituie un element fundamental al vieții de familie.

Interesul superior al copilului ține de flexibilitate la nivel de nevoi și drepturi individuale al unui copil anume sau se bazează pe o evaluare a nevoilor și drepturilor unui grup de copii. Este necesar ca în evaluare, să se țină cont de: părerea copilului; identitatea copilului; păstrarea mediului familial și menținerea relațiilor; grija, siguranță și protecția copilului; situații de vulnerabilitate; dreptul copilului la sănătate precum și educație. Interesul superior al copilului trebuie să fie considerația principală în toate aspectele care țin de copil.

La caz, se reține și jurisprudența CEDO (*cauza Costreie vs România, din 13 octombrie 2009*), aici Curtea a considerat că autoritățile competente nu au depus eforturi rezonabile pentru a facilita legăturile periodice dintre reclamant și cele două fiice ale sale. Din contra, lipsa de acțiune a acestora a obligat reclamantul să folosească fără încetare o întreagă serie de acțiuni lungi și în cele din urmă ineficace pentru a încerca să obțină respectarea drepturilor sale. În consecință, Curtea este de părerea că, în pofida marjei de apreciere de care beneficiază autoritățile competente în materie, imposibilitatea reclamantului de a-și exercita dreptul de vizitare constituie o atingere adusă dreptului său la respectarea vieții de familie, garantat de art.8 din CȚEDO. Prin urmare, a fost încălcat art.8 din Convenție.

La fel, în cauza *Tcacenco c. Republicii Moldova (cererea nr.769/13), hotărârea din 04 noiembrie 2014*), reclamantul s-a plâns în egală măsură, că nu ar fi dispus la nivel național de căi efective de recurs pentru a-și revendica dreptul la

respectarea vieții sale de familie. Curtea a remarcat că, obligațiile pozitive ale statului în partea ce ține de respectarea vieții de familie, implică implementarea adecvată și eficientă a legislației în vederea asigurării drepturilor legitime ale persoanelor. Aceasta trebuie să permită statului să adopte măsuri corespunzătoare pentru restabilirea contactului dintre părinte și copil, inclusiv în caz de conflict dintre părinți (*Ignaccolo-Zenide c. României*, nr. 31679/96, § 108, CEDO 2000-I, *Sylvester c. Austriei*, nr. 6812/97 și nr. 40104/98, § 68, 24 aprilie 2003, *Zavřel c. Cehiei*, nr. 14044/05, § 47, 18 ianuarie 2007, și *Mihailova*, citată supra, §80). În acest sens, Curtea a reamintit că, pentru a fi adecvate, măsurile privind restabilirea contactului dintre părinte și copil trebuie să fie implementate rapid, deoarece trecerea timpului poate avea consecințe ireparabile asupra relațiilor dintre copil și părintele care nu locuiește cu acesta (*Maire c. Portugaliei*, nr. 48206/99, §74, CEDO 2003-VII, *Pini și alții c. României*, nr. 78028/01 și nr. 78030/01, § 175, CEDO 2004-V, și *Bianchi c. Elveției*, nr. 7548/04, § 85, 22 iunie 2006). În ceea ce privește natura și anvergura măsurilor care trebuie întreprinse de autorități, Curtea a reținut că, în egală măsură, că acestea depind de circumstanțele fiecărei cauze. Obligația autorităților naționale de a lua măsuri concrete pentru a facilita întreprinderile dintre părinte și copil nu este absolută. Dacă autoritățile naționale trebuie să se străduiască să faciliteze menținerea contactului dintre părinte și copilul său, obligația lor de a recurge la coerciție nu poate fi decât limitată: acestea trebuie să țină seama de interesele și de drepturile și libertățile acelor persoane și, în special, de interesele superioare ale copilului și de drepturile sale garantate de articolul 8 din Convenție (cauza *Ignaccolo-Zenide*, citată supra, § 94). În plus, chiar dacă comportamentul și cooperarea persoanelor implicate este întotdeauna un factor important, *lipsa de cooperare dintre părinții divorțați nu poate exonera autoritățile competente de obligația de a întreprinde toate măsurile adecvate pentru a asigura menținerea legăturii de familie* (*Zavřel*, citată supra, § 52, *Reigado Ramos c. Portugaliei*, nr. 73229/01, §55, 22 noiembrie 2005, și *Mincheva*, citată supra, § 86).

Curtea a notat că, sarcina sa nu este de a substitui autoritățile naționale competente pentru a soluționa problemele de custodie și de întreprinderi, dar mai degrabă de a analiza în temeiul Convenției acțiunile întreprinse de către autoritățile naționale în exercitarea competențelor lor (*Hokkanen c. Finlandei*, 23 septembrie 1994, § 55, seria A nr. 299-A). De asemenea, Curtea trebuie să determine dacă autoritățile naționale au întreprins, în mod rezonabil, toate măsurile necesare pentru a facilita contactul dintre reclamant și copilul acestuia (*Nuutinen c. Finlandei*, nr. 32842/96, § 128, CEDO 2000-VIII, și *Bianchi*, citată supra, §79).

În circumstanțele enunțate, coroborate la cadrul legal citat supra, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată ca fiind justă soluția instanței de apel de menținere a hotărârii primei instanțe, prin care s-a anulat parțial decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a SPDC sect. Râșcani mun. Chișinău, în partea respingerii cererii depuse de Țurcan Oleg cu privire la stabilirea unui program de întreprinderi

cu copii săi minori, cu obligarea DPDC sect. Râșcani mun. Chișinău să întocmească un program de vizite a copiilor minori cu tatăl Țurcan Oleg, or, la emiterea actului administrativ individual contestat, DPDC sect. Râșcani eronat a aplicat prevederile art.64 alin.(2³) din Codul familie, stabilind drept consecință comunicarea copiilor minori XXXXX și XXXXX cu tatăl lor Țurcan Oleg, care locuiesc separat de el împreună cu mama peste hotarele Republicii Moldova, doar prin intermediul tehnologiilor informaționale sau prin alte mijloace, precum și posibilitatea vizitării copiilor de către tata, fără ca autoritatea tutelară teritorială sesizată să întreprindă toate măsurile adecvate pentru a asigura menținerea legăturii de familie și de a facilita contactul dintre reclamant și copii acestuia.

Mai mult ca atât, o asemenea modalitate de comunicare poate fi admisă doar în situația în care ar exista un *acord* în sensul art.63 din Codul familiei încheiat între părinți cu privire la stabilirea domiciliului copiilor. La caz, însă, un astfel de acord nu se regăsește.

Dimpotrivă, după cum rezultă din înscrisurile dosarului, în privința intimatei Vatamaniuc Aurelia a fost pornită urmărirea penală pe componentele infracțiunii prevăzute de art.207 din Codul penal - *Scoaterea ilegală a copiilor din țară*, cauza fiind suspendată până la identificarea locului aflării învinuitei.

Se reține că, la dosar nu se atestă probe incontestabile (documente oficiale legalizate de către autoritățile și instituțiile competente) unde la moment se află copiii minori - XXXXX și XXXXX. Locul lor de domiciliu precum că acestea s-ar afla în XXXXX împreună cu mama Vatamaniuc Aurelia, rezultă doar din alegațiile tatălui și declarația scrisă din numele Aureliei Vatamaniuc din 05 septembrie 2020, depusă la 07 septembrie 2020 la DPDC sect. Râșcani mun. Chișinău (f.d.47).

De aici se constată că, lipsește un compromis materializat într-un act oficial legalizat din care ar rezulta stabilirea domiciliului copiilor minori.

Conform art.22 alin.(2) din Codul administrativ, autoritățile publice și instanțele de judecată competente cercetează starea de fapt din oficiu. Acestea stabilesc felul și volumul cercetărilor și nu sunt legate nici de expunerile participanților, nici de cererile lor de reclamare a probelor.

La caz, autoritatea tutelară emitentă la examinarea cererii lui Țurcan Oleg privind stabilirea unui program de întâlniri cu copii săi minori pe teritoriul Republicii Moldova, nu a cercetat multispectual, complet, nepărtinitor și nemijlocit toate circumstanțele în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege, pentru a facilita menținerea contactului periodic dintre tatăl și fiicele sale minore care locuiesc separat de el într-un alt stat.

Mai mult ca atât, autoritatea tutelară emitentă a cunoscut despre faptul că reclamantul Țurcan Oleg întâmpină dificultăți la comunicarea cu fiicele sale, mama acestora Vatamaniuc Aurelia, blocându-i toate căile de acces informațional și tehnologic (rețele sociale, telefon), de a comunica cu copii.

Respectiv, decizia nr.51/9 din 21 octombrie 2020 a DPDC sect. Râșcani este ineficientă, deoarece nu oferă garanții pentru restabilirea contactului dintre

părintele care locuiește separat (Țurcan Oleg) cu copiii săi minori (XXXXX și XXXXX).

Iar, în cazul în care autoritatea tutelară nu dispunea de informațiile referitor la programul zilnic de activități al copiilor, urma să identifice alte soluții de întreveneri al copiilor cu tatăl lor, care locuiește separat de ei.

Chiar și dacă ar fi fost prezentate probe confirmative în acest sens, autoritatea tutelară urma să țină cont și de varianta propusă de Țurcan Oleg în cadrul ședinței din 01 octombrie 2020 a Comisiei pentru protecția copilului, de vizite cu fiicele sale, pe teritoriul Republicii Moldova, și anume, în perioada vacanței de vară (f.d.36, vol.I), circumstanță ignorată de recurentă la emiterea actului administrativ contestat.

Cu atât că, în declarația din 05 septembrie 2020, Vatamaniuc Aurelia a indicat că, în Republica Moldova intenționează să revină „posibil decât în vacanța de vară” (f.d.40, vol. I).

Faptul că copiii locuiesc separat de tatăl lor într-un alt stat, nu servește drept temei justificativ de a îngreuna dreptul părintelui și a copiilor de a întreține relații personale și să fie în forma contactului direct cu el.

Afară de aceasta, din explicațiile părților, copiii sunt în relații bune cu tatăl lor, ultimul manifestând un comportament de a participa activ la dezvoltarea și educația fiicelor, iar îngreunarea acestui drept, numai din cauza că Țurcan Oleg locuiește în Republica Moldova, ar putea fi apreciat drept încălcare a dreptului la respectarea vieții de familie și egalității de tratament.

Completul de judecată consideră irelevante alegațiile recurente invocate în cererea de recurs, care au fost menționate anterior atât în referință, depusă la cererea de chemare în judecată, cât și în cererea de apel, or, acestea nu denotă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Pe cale de consecință, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanța de apel a emis decizia recurată cu respectarea dreptului părților la un proces echitabil, în sensul garantat de art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, atât ca ansamblul garanțiilor procedurale enunțate în această dispoziție convențională, cât și dreptul la judecarea în mod echitabil a cauzei, ceea ce presupune inclusiv motivarea hotărârilor, principiul contradictorialității și modul de administrare a probelor.

Din considerentele menționate și având în vedere că decizia instanței de apel este întemeiată și legală, iar criticele formulate în recursul depus sunt nejustificate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează de a respinge recursul și de a menține decizia instanței de apel.

În conformitate cu prevederile art.248 alin.(1) lit.a) și alin.(3) din Codul administrativ, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e :

Se respinge recursul depus de Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului sect. Râșcani mun. Chișinău.

Se menține decizia din 28 iunie 2022 a Curții de Apel Chișinău, în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Oleg Țurcan împotriva Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului sectorului Râșcani mun. Chișinău și Aureliei Vatamaniuc cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și obligarea emiterii actului administrativ individual favorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Ion Malanciuc

Oxana Parfeni

Aliona Donos

Sergiu Daguța